

України. – К.: Держбуд України. – 1997. – 387 с.

4. Правила визначення вартості будівництва // Збірник офіційних документів та

роз'яснень “Ціноутворення в будівництві” . – 2002. – №5. – 235 с.

5. Тормоса Ю.С. Ціни та цінова політика: навч. посібник. [Текст] / Ю.С. Тормоса. – К.: КНЕУ, 2001. – 122 с.

УДК 657

Романів Р.В.,

к.е.н, доцент кафедри обліку у виробничій сфері,

Романів С.Р.,

к.е.н, доцент кафедри обліку у виробничій сфері,
Тернопільський національний економічний університет

ОЦІНКА ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ В ОБЛІКУ

Інтелектуальна власність (ІВ) є найбільш проблемним об'єктом щодо ідентифікації, оцінки та відображення в системі облікової інформації. Інтелектуальна власність (англ. intellectual property) результат інтелектуальної, творчої діяльності однієї людини (автора, виконавця, винахідника та інш.) або кількох осіб [3]. Згідно Конституції України право інтелектуальної власності – це право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права інтелектуальної власності (Стаття 41).

Відповідно до українського законодавства інтелектуальна власність – це підгалузь цивільного права, яка складається з чотирьох інститутів: 1. Авторське право та суміжні права. 2. Патентне право. 3. Правова охорона засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту. 4. Правова охорона нетрадиційних об'єктів інтелектуальної власності. Зокрема, до об'єктів права інтелектуальної власності належать: літературні та художні твори; комп'ютерні програми; компіляції даних (бази даних); виконання; фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення; наукові відкриття; винаходи, корисні моделі, промислові зразки; компонування (топографії) інтегральних мікросхем; раціоналізаторські пропозиції; сорти рослин, породи тварин; комерційні (фірмові) найменування, торгівельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення; комерційні таємниці (стаття 420 ЦКУ) [4]. Таке визначення і перелік об'єктів, в основному, співпадає з трактуванням Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ) і ПСБО 8 «Нематеріальні активи».

Однак практичний досвід свідчить, що через складність процесу оцінювання та невміння застосовувати такі методики об'єкти ІВ залишаються поза системою фінансової звітності підприємства.

Відображення об'єктів ІВ в якості нематеріального активу дає можливість мінімізувати об'єкт оподаткування шляхом нарахування відповідних амортизаційних відшкодувань; збільшити величину статутного капіталу, а значить і загального власного капіталу при внесенні засновником такого активу; збільшити загальну капіталізацію підприємства з метою залучення додаткових інвестицій; використовувати дані активи у якості застави при здійсненні кредитних операцій, а також операцій із страхування майна; визначати ставки роялті при проведенні ліцензійних угод.

Аналіз публікацій свідчить, що в рамках оцінки нематеріальних активів найбільш використовуваними є дохідний, витратний та ринковий (порівнювальний) підходи, які мають свої методи і модифікації [1,2].

Дохідний підхід має такі модифікації як метод дисконтування грошових потоків, метод капіталізації грошових потоків, метод надлишкових прибутків, метод оцінки за допомогою ставок роялті, метод економічної додаткової вартості (EVA). Порівнювальний (ринковий) підхід використовує такі методи як метод порівняння продаж, метод коефіцієнтів. Витратний підхід передбачає застосування методу вартості створення, методу виграшу в собівартості.

Дохідний підхід передбачає оцінку об'єктів ІВ, виходячи з потенціалу чистих доходів, які можуть принести використання таких активів. Перевагами даного методу є оцінка активів з позицій стратегічного їх використання, визначення додаткової вартості, яка може бути отримана завдяки володінню такими активами, акцентуванню інвестиційної привабливості технологічних проектів на основі застосування об'єктів ІВ. Недоліками застосування дохідного підходу є складність прогнозування майбутніх грошових потоків у зв'язку з присутністю ризику фактору часу (різночасовий інтервал отримання доходів і здійснення витрат), який збільшується із подовженням потенційного терміну використання об'єктів ІВ. Крім того дохідність таких нематеріальних активів буде зменшуватись в зв'язку з розвитком науково-технічного прогресу.

Сутність витратного підходу визначається тим, що об'єкти ІВ оцінюються на рівні витрат, які необхідно було б здійснити, щоб відтворити даний нематеріальний актив за мінусом зносу (функціонального(морального), технологічного, пов'язаного із зменшенням обсягів випуску продукції). Для цього необхідно знайти аналог об'єкту ІВ, який оцінюється, визначити можливість його паралельної розробки, вирахувати вартість економічних та юридичних аспектів створення такого активу. Недоліком даного підходу є те, що він базується на визначенні ліквідаційної вартості активу, а не на концепції діючого, здатного приносити майбутні економічні вигоди. Проте може бути

успішно використаний, наприклад, у випадку розгляду об'єкту ІВ як предмету застави.

Ринковий підхід передбачає визначення оцінки на основі продажної вартості аналогів такого активу. Він є найбільш простим, оскільки передбачає опрацювання реальної ринкової інформації, яка включає в себе також врахування різних факторів впливу на вартість об'єкту оцінки і умов його продажу. Проте, якщо ринковий підхід є легко застосовуваним до матеріальних активів, то стосовно нематеріальних складність полягає в тому, що операції з продажу об'єктів ІВ здійснюються нечасто в умовах комерційної таємниці, в основному, у формі ліцензійних угод, ринки здійснення таких угод є індивідуальними і їх суму можна визначити досить приблизно на основі ставок роялті або паушальних платежів, які прив'язані до тих, чи інших обсягів реалізації продукції.

Узагальнюючи все вище сказане, можна зробити висновок, що при певних рівних умовах доступу до інформації пріоритет повинен надаватись дохідному підходу. Проте, найбільш об'єктивною є інтегральна оцінка об'єктів ІВ на основі використання оптимально зважених оцінок, отриманих за допомогою всіх трьох підходів при збереженні бухгалтерського принципу обачності відображення активів у фінансовій звітності.

Література:

1. Андреев Г.И. оценке интеллектуально собственности [учебное пособие]/ Г.И.Андреев, В.В.Витчинка, С.А.Смирнов - М.: Финансы и статистика, 2002. - 176 с.

2. Валдайцев С.В. Оценка интеллектуальной собственности: [Учебник]/ С.В. Валдайцев. - М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2010. - 471 с.

3. Інтелектуальна власність [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // <http://www.uk.wikipedia.org/wiki>

4. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/435-15>

УДК 657.1

Романчук А.Л.,

к.е.н., викладач

Чернівецький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

СЕГМЕНТУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК НЕОБХІДНА ВИМОГА ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Умови функціонування сучасного підприємства потребують побудови високоефективної та орієнтованої на потреби управління систему обліку,